Indian Journal of History and Archaeology

ISSN (E): 2582-225X
Vol-1 Issue 2, September-October, 2019,. 7-14

ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಡಾ. ಮೋಹನ. ಹೆಚ್. ಎಂ.

ಸಮಾಜ ನಿತ್ಯ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ. ಜನರನ್ನು ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.[1] ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿಲಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಆಹಾರ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಗೆ ಅಲೆಯುತ್ತ ಕಲ್ಲಿನ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಸಿಯ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳು, ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಗವಿಗಳಲ್ಲಿ, ಮರದ ಪೊಟರೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯವಿರುವ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ ಇರುವ ನದಿ ತೀರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಹಾಗೂ ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ಥಿರ ಜೀವನ ಅಗತ್ಯವಾಯಿತು. ಮಾನವ ಸಂಘಜೀವಿಯಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ಥಿರ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲಾರಾನ್ನೆಸಿದಾಗ ಸೃಷ್ಠಿಯಾಯಿತ್ತೆನ್ನಬಹುದು.[2]

ಈ ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತಿ, ಶಾಂತಿ, ಸುಭಿಕ್ಷೆ, ಸಮಾಧಾನ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂಶಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾಮಾ,

ದಂಡ, ಭೇದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಸಮಾಜದ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಸಾಧನೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎರಡು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಎಂಬುದಾಗಿದ್ದು ಕುಟುಂಬದ ಆಂತರಿಕ ಔಪಚಾರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣವಾದರೆ, ದಂಡ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಆಂತರಿಕ ಆಳುವ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮುಖಂಡರು ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣವೇ ಔಪಚಾರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ. ಅನೌಪಚಾರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಬಸದಿಗಳ ರಚನೆ ದಾನ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಪುಣ್ಯಾರ್ಜನೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ದಾನ ಶಾಸನಗಳ ಪಾಪದ ಭೀತಿ, ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳ, ವಿವಿಧ ಮತ ಧರ್ಮಗಳ, ಪಂಥಗಳ, ಗುರುವರ್ಗಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವರ್ಗ ಪೋಷಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.[3]

ಔಪಚಾರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರ್ಕಾರದ ಮೂಲಕ ದಂಡ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡಗಳ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡುವುದು ಸ್ಮೃತಿ, ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ವೇದಾಂತ ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಚಾರ ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆತ್ಮವಾದರೆ, ಸಮೃದ್ಧ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸಲು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅವಶ್ಯಕ .

ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧ್ಯ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ. ಅವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಎಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಪ್ರೀತಿ–ಪ್ರೇಮ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಕರುಣೆ, ತ್ಯಾಗ, ಸಹಬಾಳ್ವೆ, ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಸಹನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದು. ಭೌತಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಎಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುವುದು. ಇಂತಹವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಂಗ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ವರ್ಗ ಕಟ್ಟಳೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮೌಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ. ಎಲ್ಲ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಗುಂಪುಗಳು ಸಾಮಾಜೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಗಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನ ಏರ್ಪಡುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು

ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ತಂಡವಾಗಿಯೂ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿ ಪೋಷಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.[4]

ಸಮಾಜ ಆದಿಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಂತದಿಂದ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿತು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವನ ಶೈಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಆಗಮ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿದ್ದವು. ಉದಾಹರಣೆ ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಮಾಜದ ರಚನೆಯ ಬುನಾದಿಯಾಯಿತು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿತು ಜೊತೆಗೆ ವೈದಿಕ ಪಂಥಗಳಾದ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಶಾಕ್ತ ಮತ್ತು ಜೈನರ ಜೈನರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಮೊದಲಾದ ಭಾಷಾವಾರು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದವು. ದೂರ ದೂರದ ರಾಜಕೀಯ ಕೇಂದ್ರದೊಡನೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನುಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಗಂಗರ ಕಾಲದಿಂದ 19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದವರೆಗೆ ಇಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ ಮಾನವ ಮಾನವನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ತಂದು ಜನತೆಯನ್ನು ಜೊತೆಗೊಡಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ತಾಣವೇ ಸಮಾಜವೆನಿಸಿದೆ. ತನ್ನೊಳಗಿನ ಸದಸ್ಯರ ಬೇಕು ಬೇಡ ಮುಂತಾದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಟುಂಬ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇಂತಹ ಹಲವು ಕುಟುಂಬಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ರೂಢಿ, ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬೆಲೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳ ರೂಪಗಳು, ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ರೂಢಿ, ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಮಾಜ ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ತಾಳದೆ ಇತರರಿಗಾಗಿಯೂ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವು ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ.[5] ಈ ಆದರ್ಶವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವ ಮನುಕುಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಜನಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಬಲ್ಲ. ಆಧಾರಗಳೆಂದರೆ ಶಾಸನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಈ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ: ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಿದೆ ಋಗ್ವೇದದ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಭುಜಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ತೊಡೆಗಳಿಂದ ವೈಶ್ಯ, ಪಾದಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರರು ಜನಿಸಿದರೆಂದಿದೆ.[6] ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮೊದಲೋ, ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮೊದಲೋ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ತೊಡಕುಗಳಿವೆ. ವರ್ಣ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಜಾತಿಯ ಸಂಕುಲವಾಗಿರದೆ ಅದು ಭಾಷೆ, ಮತ, ಧರ್ಮ, ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಆದಂತಹ ವಿಂಗಡಣೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಂಧೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನವರ್ಗಗಳಿದ್ದವು. ಅವು ಜಾತಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು: ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಅವರು, ಅಶನ-ವ್ಯಸನಾದಿಗಳ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲೆಂದು ರಾಜರು ನೂರಾರು ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹಣರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿದ್ದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗುರುತ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತರಾದ ಇವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗಿದ್ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರನ್ನು ಮಹಾಜನರು ಎಂದು ಕೂಡ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿವೆ.

ಕ್ಷತ್ರಿಯ: ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ರಾಜತ್ವವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಭದ್ರವಾದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತವಾದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೇ ರಾಜರುಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ತವ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸುಧಾರಣೆ, ವಿಸ್ತರಣೆ, ನ್ಯಾಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಇವರ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆನಿಸಿದ್ದವು,[7] ಈ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ, ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ವೇದಗಳನ್ನು ಓದುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಇವರ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಇವರನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ಪ್ರಭುಗಳು, ವೀರರು, ಶೂರರು, ಕಲಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವೈಶ್ಯರು: ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥರವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ವರ್ಣವೇ ವೈಶ್ಯ ವರ್ಣವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದೇ ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಕುಲ ಕಸುಬಾಗಿತ್ತು. ಕಮ್ಮಾರರು, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು, ಬಡಗಿಗಳು, ಕಂಚುಗಾರರು, ವಿಶ್ವಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಉಪಜಾತಿಗಳು ಈ ವೈಶ್ಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ವೈಶ್ಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ 'ಶೆಟ್ಟಿ' ಇಲ್ಲವೆ ಸೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ವರ್ತಕರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶೂದ್ರರು: ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥರಯೆಂದರೆ ಶೂದ್ರರು ಅಥವಾ ಅಸ್ಪ್ರಶ್ಯರು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ಆಳಿಸಲಾಗದ ಈ ಕಳಂಕ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲಬೆರೂನಿ ಅಂತಯರ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದುವು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರು ಮಾಡುವ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಚೊಕ್ಕಟಗೊಳಿಸುವುದು ಅವರ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ಊರಿಗೆ ದೂರವಾಗಿ, ಉತ್ತಮರ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೂ ಆಯೋಗ್ಯರಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕಾದುದು ಅವರ ಹಣೆಯಬರಹ, ಉತ್ತಮರು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಶೂದ್ರರು ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವುದೂ ಕೂಡಾ ಮಹಾಪರಾಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೀಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತಲೂ ಕೀಳಾಗಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕೇಂಬುದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ. ರಾಜನಾದವನು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿತ್ತು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ದುಷ್ಟತನದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದ್ದುವು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಉದಾತ್ತ ತತ್ವಗಳು ಇದನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಬೃಹತ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಬಸವಣ್ಣ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಳೆಯ ಬಲ್ಲರೆಂಬುದನ್ನು ಹರಳಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶೂದ್ರರ ಮಧುವರಸ ಇದರಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದ್ಧ ಸಮಾಜ ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಹೋಯಿತು. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆದ ರಾಜ, ಹರಳಯ್ಯ ಮಧುವರಸರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದ ಹೀಗೆ ಇದು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.[8] ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾನವತೆಯ ಉದ್ಧಾರದ ಆ ಕಾರ್ಯ, ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜ ಒಳಿತಾಗಲೀ, ಕೆಡಕಾಗಲೀ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವಂತದ್ದಲ್ಲ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸರಪಳಿ ಪ್ರಗತಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಿತು. ಶೂದ್ರರು ಇಂದು ಅಸ್ಪ್ರಶ್ಯಯರಾಗಿ ಉಳಿದುಕಂಡೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಶೂದ್ರ ಎನ್ನುವ ಉಲ್ಲೇಖ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಯಾವ ಶಾಸನಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಜಾತಿಗಳು: ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿದ್ದು ಅವರು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ವೃತ್ತಿಗೆ ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನತೆಯಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಾಧಾರ ವೃತ್ತಿ ಹೀಗಾಗಿ ಮನುಕುಲದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದಿತು. ವೃತ್ತಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜೀವಸಲೆ ಬದುಕು ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿತ್ತು. ವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ ಬಾಳುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನಿಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನಿಲ್ಲದ ವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದುಕ್ಕೊಂದು ಮನುಷ್ಯ ವೃತ್ತಿಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿವೆ.[9] ಇಂತಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಬದುಕುವ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ ಅಂತಹ ವೃತ್ತಿಯಾಧಾರಿತ ಜಾತಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.

ಗಾಣಿಗರು: ಗಾಣದಿಂದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಉತ್ಪಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಜೀವಿಸುವವರನ್ನು ಗಾಣಿಗರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು ಜಗತ್ತಿನ ಕತ್ತಲನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡನು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು, ತನ್ನ ಬೆವರಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸೃಷ್ಠಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿದನು ಎಂದು ನಂಜುಂಡಯ್ಯ ಮತ್ತು ಐಯ್ಯರ್ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ರೈತರ ಎಣ್ಣೆಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಗಾಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯೋಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಿದ್ದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಣಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೆಬ್ಬಲಗುಪ್ಪೆಯ ಶಾಸನ, ಶ್ರೀ ಪುರುಷನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ದುಗ್ಗಮಾರ ಬಸದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಜೊತೆಗೆ ದುಗ್ಗಮಾರ ಬಸದಿಗೆ ನರಸೀಗೆರೆ ಅಪ್ಪೊರು ಆರು ಖಂಡುಗ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ದಾನಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಶಾಸನೋಕ್ತ ದುಗ್ಗಮಾರ ಶ್ರೀಪುರುಷನ ಮಗನಾಗಿದ್ದು, ತಂದೆಯ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದನು. ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[10] ಸರಗೂರು ಶ್ರೀ ಪುರುಷನ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಪೃಥ್ವಿಕೊಂಗಣಿ ಮಹಾರಾಜನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶೀ ಪುರುಷ ಮಹಾರಾಜನು ಕೆಸುವೊಳದ ಒಡೆಯನಾದ ಬಿಣಾಮ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮ

ನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನದಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ 12 ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಒಪ್ಪೊತ್ತಿನ ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ದಣ್ಣಗವಾಡಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇಯನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನೆಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಸಂಗತಿಯು ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನದ ಉತ್ತರ ಭಾಗವು ಅರಿದಾಳ್ಕೆ –70 ನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಸಾಮಾಂತನಾದ ಮುದುಕೊಜ್ಜುಣಿಯ ಅರಸನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಆತನು ರಾಜನ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಪೆರ್ವಟ್ಟಿಯೂರ್ ಮತ್ತು ಮರ್ದೂರ್ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದತ್ತಿಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ.[11]

ಕ್ರಿ.ಶ.9ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಟ್ಟೆಮನುಗನಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನವು ಗಂಗರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ರಾಜನಾದ ನೀತಿಮಾರ್ಗ ಪೆರ್ಮಾಡಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನುಗು ಮತ್ತು ನವಿಲೆನಾಡುಗಳನ್ನು ಎರೆಯಪ್ಪ ಎಂಬ ಅರಸನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಯಲುನಾಡಿನ ಶತ್ರುಪಡೆಯು ಕೊತ್ತಮಂಗಲಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೆರ್ಮಾಡಿಯ ಕೊಂಗಣಿ ಎಂಬ ಗೌಡನು ಅವರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ ಹೋರಾಡಿ ಆ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದನು. ಪೆರ್ಮಾಡಿ ಗೌಡನ ಮಗನಾದ ರಾಮನ ಸಲುವಾಗಿ ಪೆರ್ಮಾಡಿ ಗೌಡನಿಗೆ ನಾಡಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕಿರುವೂಸೂರನ್ನು ಕಲ್ನಾಡಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[12] ಕ್ರಿ.ಶ.1087–88ರ ಹಳೆಯೂರಿನ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಪೊಮನಾಡು ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಕಿ ನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಂಡತ್ತೂರಿನ ಮಲೆಯಮ್ಮ ಎಂಬುವಳು ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ ದೇವರ ಪೂಜಾ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[13] ಕ್ರಿ.ಶ.1218 ರ ಕಳ್ಳಂಬಾಳು ಶಾಸನವು 2ನೇ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದು ನಂತರ 2ನೇ ಬಲ್ಲಾಳನ ಬಿರುದುಗಳಿವೆ. ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಧಾನರಾದ ಕುಮಾರದಂಡನಾಯಕರು ಕೇಶವ ದಂಡನಾಯಕರು ಕುಮಾರನಾಡನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನುಗು ನಾಡಿನ ಕಳ್ಳಂಬಾಳು ನಗರದ ನುಗುವಿನ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಯಜ್ಞ ಕಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರ ಅಂಗ, ರಂಗ, ಭೋಗಕ್ಕೆ ನುಗುನಾಡಿನ ಒಳಗಿನ ಕುಂದೂರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮಾಧವ ದಂಡನಾಯಕನು 14 ನಾಡ ಸಮಸ್ತ ಗಾವುಂಡರುಗಳ ಸಹ ಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ದಾನ ನೀಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[14] ಕ್ರಿ.ಶ.1322ರ ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದು ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಾಂತದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿನಾಥ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕ್ರಿ.ಶ.1322 ರಲ್ಲಿ ಪುನ್ರರದ ಪ್ರತಿಷ್ಟೆ ಮಾಡಿಸಿದ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾಲವನ್ನು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ತಗಡೂರ ಕೊರದ ಕೇತಗಾವುಂಡ 1 ಆರಿದ ಹೊಳಿಕೆಯ ಕೇತನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಸಹಿತ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ನಂತರ ಆತನ ಮಗ ಹೊಯ್ಸಳ ಗೌಡನು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರ ಸಹಿತಲೂ ಒಂದು ಮಂಟಪವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು ನಂತರ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯದ ಕಾರಣ ಇದರ ಚೋಳ ದೇವನ ಮಗ ಅಂಕಪ್ಪ ಮಾಚೀದೇವನ

ಮಗ ಚೊಕ್ಕಣ್ಣ ದಿಯಾಗೌಂಡನ ಮಗ ಅಂಕಪ್ಪ ಹೊಯ್ಸಳಗೌಂಡನ ಮಗ ದೇವನನ್ನು ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಮತ್ತೆ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರತಿಷ್ಟೆ ಮಾಡಿಸಿ ಗದ್ದೆ ಬೆದ್ದಲುನ್ನು ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ದಾನ ಬಿಟ್ಟ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[15]

ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ, ವರ್ಣ ಆಧಾರಿತ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಯಾಧಾರಿತವಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ, ವಿವಾಹ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಚಾ.ನ.ಶಂಕರ್.(ಭೈರಪಕೆ.-ಸಮಗ್ರ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ.2008.ಪುಟ-35-36
2. ಅದೇ-ಪುಟ-35-36
3. ತಿಪ್ಪರುದ್ರೇಸ್ವಾಮಿ.ಹೆಚ್.-ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ-1985.ಪುಟ-94-95
4. ಅದೇ-ಪುಟ-35-36
5. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ.ಎಂ.,2002, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ, ಪುಟ-454
6. ನಂಜಮ್ಮಣ್ಣಿ. ಎಂ., 1982, ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.ಪುಟ-84
7. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಎಚ್., 2003., ಪೂರ್ವೋಕ್ತ, ಪುಟ-211
8. ಅದೇ, ಪುಟ-209
9. ಹಿರೇಮಠ ಬಿ.ಆರ್., 1989, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ವರ್ತಕರು, ಪುಟ-9
10. ಎ.ಕ.ಸಂ-3.ಶಾ.ಸಂ-63. ಪುಟ ಸಂ-468
11. ಎ.ಕ.ಸಂ-3,ಶಾ.ಸಂ-90, ಪುಟ ಸಂ-497.
12. ಎ.ಕ.ಸಂ-3.ಶಾ.ಸಂ-5. ಪುಟ ಸಂ-433-34
13. ಎ.ಕ.ಸಂ-3.ಶಾ.ಸಂ-114. ಪುಟ ಸಂ-509
14. ಎ.ಕ.ಸಂ-3.ಶಾ.ಸಂ-81. ಪುಟ ಸಂ-476
15. ಎ.ಕ.ಸಂ-3.ಶಾ.ಸಂ-14. ಪುಟ ಸಂ-439-40